

ABDULLAH b. YEZİD el-ADEVİ

(عبدالله بن يزيد العدوي)

Ebû Abdîrrahmân Abdullâh
b. Yezîd el-Adevî el-Mukrî
(ö. 213/828)**Basralı meşhur muhaddis ve kâri.**

120 yılı civarında doğdu. el-Mukrî lakabı ile tanınmıştır. Uzun ömrünü Kur'an ve hadise vakfetti. Nitekim kendisi, otuz altı yılını Basra'da, otuz beş yılını da Mekke'de olmak üzere ömrünün büyük bir kısmını Kur'an okutmakla geçirdiğini bildirmektedir. Mekke'de uzun yıllar ikamet ettiği için Şeyhü'l-Harem diye de bilinmektedir.

Abdullah b. Yezîd'in kıraat ilmindeki hocası, bu ilmin ünlü imamı Nâfî'dir. Ayrıca başta Basra'nın ünlü muhaddisi İbn Avn olmak üzere, Ebû Hanîfe, Kehmes b. Hasan, Şu'be b. Haccâc, Saîd b. Ebû Eyyüb gibi hocalardan hadis okudu. Buhârî, Ahmed b. Hanbel, İshak b. Râhûye, Ali b. Medîni ve Ebû Bekir b. Ebû Şeybe ve diğer bazı kimselere de hadis okuttu. Güvenilir bir râvi olan Abdullah'ın rivayetleri, başta *Kütüb-i Sitte* olmak üzere birçok hadis kitabında yer almıştır. Buhârî onun rivayetlerinden on ikisini *Şahîh*'ine, on beşini de *el-Edebül-müfred*'ine almıştır. Âlî isnadlı rivayetleri ise, Ebû Bekir Ahmed b. Ca'fer el-Katî'ye ait beş cüzlük *el-Çatî'iyât*'ta bulunmaktadır. Abdullah'ın rivayet ettiği hadislerden meydana getirilmiş olan *Ahâdisü Ebî 'Abdirrahmân 'Abdullâh b. Yezîd el-Mukrî mimmâ vâfeka'l-İmâm Ahmed* adlı on beş sayfalık bir cüz günümüze kadar gelmiştir (Zâhiriyye Ktp., Mecmûa, nr. 87/16).

Abdullah b. Mübârek'in kendisinden övgü ile söz ettiği Abdullah b. Yezîd doksan yaşlarında iken Mekke'de vefat etti.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir* (nşr. Abdurrahman b. Yahyâ el-Yemânî v.dğr.), Haydarâbâd 1360-80/1941-60, V, 228; Zehebî, *Tezkiretü'l-huf-fâz*, Haydarâbâd 1375-77/1955-58, I, 367; a.mlf., *A'lâmü'n-nübelâ*³, X, 166-169; İbnü'l-Cezerî, *Gâyetü'n-nihâye* (nşr. G. Bergstraesser), Kahire 1351-52/1932-33 — Beyrut, ts. (Dârü'l-Kütübî'l-ilmiyye), I, 463-464; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, VI, 83-84; Sezgin, GAS, I, 99-100; a.mlf., *Buhârî'nin Kaynakları*, İstanbul 1956, s. 212, 226, 277.

Ali YARDIM

ABDULLAH b. YEZİD el-HATMÎ

(عبدالله بن يزيد الخطمي)

Ebû Mûsâ Abdullâh b. Yezîd b. Hısn
(Hasn) el-Ensârî el-Hatmî
(ö. 69/688-89)**Genç yaşta Bey'atürriydân'a
iştirak eden sahâbi.**

Babası da sahâbî olan Abdullah, Hudeybiye'den sonraki savaşların hepsine katıldı. Cemel, Siffin ve Nehrevan savaşlarında Hz. Ali'nin yanında yer aldı. Daha sonra bir ara Abdullah b. Zübeyr'in Mekke emirliğini yapan Abdullah, yine İbnü'z-Zübeyr tarafından Küfe valiliğine tayin edildi. Bu sırada meşhur muhaddis Şa'bî onun kâtipliğini yaptı.

On yedi yaşındayken iştirak ettiği Bey'atürriydân'da Hz. Peygamber'i gördüğü kesin olmakla birlikte Peygamber'in sohbetinde bulunup bulunmadığı konusunda ihtilâf vardır. Fakat doğrudan Hz. Peygamber'den hadis rivayet etmiştir (bk. *Müsned*, IV, 307). Ayrıca Berâ b. Âzib, Ebû Eyyüb, Huzeyfe, Kays b. Sa'd, Zeyd b. Sa'd gibi sahâbilerden de rivayette bulunmuştur. Rivayetleri *Kütüb-i Sitte*'de yer almaktadır. Kendisinden de oğlu Mûsâ, kızından torunu Adî b. Sâbit, Şa'bî, Ebû İshak ve İbn Sîrîn hadis rivayet etmişlerdir.

Hicretin on üçüncü yılında meydana gelen Cısr-i Ebû Ubeyd (Karkas) Savaşı'nda, İran ordusundaki fillerden birinin kumandanı Ebû Ubeyd es-Sakafî'ye saldırıp onu şehid etmesi üzerine bozguna uğrayan müslümanlar gerideki köprüye doğru kaçmaya başlayınca, Abdullah b. Yezîd köprüyü tahrip etti ve askeri kumandanlarının intikamını almaya teşvik etti; daha sonra da süratle Medine'ye giderek müslümanların uğradığı yenilgiyi Hz. Ömer'e haber verdi.

Çok ibadet etmesiyle de tanınan Abdullah, İbnü'z-Zübeyr'in hilâfeti sırasında Küfe'de vefat etti.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, IV, 307; Taberî, *Târîh* (nşr. Muhammed Ebû'l-Fazl), Kahire 1960-70 — Beyrut, ts. (Dârü Süveydân), III, 455; İbn Ebû Hâtim, *el-Cerh ve't-ta'dil*, Haydarâbâd 1371-73/1952-53 — Beyrut, ts. (Dârü'l-Kütübî'l-ilmiyye), V, 197; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe* (nşr. Muhammed İbrâhim el-Bennâ v.dğr.), Kahire 1390-93/1970-73, III, 416-417; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*³, III, 197-198; İbn Hacer, *el-İşâbe*, Kahire 1328, II, 382-383.

İSMAİL L. ÇAKAN

ABDULLAH b. ZEKVÂN

(عبدالله بن ذكوان)

(bk. EBÜ'Z-ZİNÂD).

ABDULLAH b. ZEYD b. ÂSİM

(عبدالله بن زيد بن عاصم)

Ebû Muhammed Abdullâh b. Zeyd
b. Âsım el-Ensârî
(ö. 63/683)**Sahte peygamber Müseylime'yi
Vahşî ile birlikte öldüren sahâbi.**

Meşhur kadın sahâbî Ümmü Umâre'nin iki oğlundan biri olduğu için İbn Ümmü Umâre diye şöhret buldu. Uhud Savaşı'nda Hz. Peygamber'i yakından savunarak onun takdirini kazandı. Abdullah ve ailesinin Uhud Savaşı'nda gösterdikleri kahramanlık, Hz. Peygamber tarafından bu ailenin cennette kendisine komşu kılınması niyazı ile mükâfatlandırılmıştır.

Abdullah, evine misafir olarak gelen Hz. Peygamber'in burada abdest alıp namaz kılmasıyla onun abdest alma şeklini yakından görenek rivayet etmiş ve bu rivayetiyle de şöhret kazanmıştır. Abdest sırasında Hz. Peygamber'in kulaklarını meshettiği, Abdullah'ın bu rivayettinden öğretilmiştir. *Sahîhayn** da kırk sekiz hadisi bulunan Abdullah'tan kardeşinin oğlu Abbâd b. Temîm, ayrıca Saîd b. Müseyyeb ve Yahyâ b. Umâre gibi muhaddisler hadis rivayet etmiştir.

Müseylime, Abdullah'ın kardeşi Habîb b. Zeyd'i, kendisinin peygamberliğine inanmadığı için uzuvlarını tek tek kestirmek suretiyle şehid etmişti. Kardeşinin intikamını almaya yemin eden Abdullah, Yemâme Savaşı'nda Vahşî ile birlikte Müseylime'yi öldürdü. Yezîd b. Muâviye'nin kötü idaresinden bıkan Medineliler Abdullah b. Hanzale'nin etrafında toplanıp Yezîd'e karşı mücadeleye katıldı ve Harre Vak'ası diye bilinen savaşta oğullarıyla beraber şehid oldu.

BİBLİYOGRAFYA :

Vakîdî, *Kitâbü'l-Megâzî* (nşr. M. Jones), London 1965-66 — Beyrut, ts. (Âlemü'l-Kütüb), I, 270-273, 341; İbn Abdüber, *el-İstî'âb (el-İşâbe* içinde), Kahire 1328, II, 312; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe* (nşr. Muhammed İbrâhim el-Bennâ v.dğr.), Kahire 1390-93/1970-73, III, 250-251; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*³, II, 377-378; İbn Hacer, *el-İşâbe*, Kahire 1328, II, 312; a.mlf., *Tehzîbü't-Tehzîb*, V, 223.

İSMAİL L. ÇAKAN